

**ГРАФИЧНИ ТРАНСФОРМАЦИИ – II<sup>1</sup>**  
**Форум за идеи и художествени практики**  
**в съвременната българска и полска графика и арт книга**

Снежина Бисерова

**Резюме:** Форумът ГРАФИЧНИ ТРАНСФОРМАЦИИ – II ЧАСТ (Цифрови и хибридни графични техники) е художествен проект, реализиран през 2019 г. с подкрепата на Фонд научни изследвания на СУ „Св. Климент Охридски“. Ръководител на проекта, организатор и куратор на изложбите и арт събитията, включени в него, е доц. д-р Снежина Бисерова. Във форума участват изявени български и чуждестранни художници, които използват дигиталните технологии в творческата и в преподавателската си практика. Проектът е етап от инициатива, стартирала през 2018 г., като се предвижда тя да продължи и през следващите години. Целта на форума, проведен през 2019 г., е да представи в контекста на актуалните практики в съвременното графично изкуство резултатите от учебния процес и от творческата практика на преподаватели, студенти и докторанти от Софийския университет, от НХА, както и от водещи висши художествени училища в Полша.

**Ключови думи:** дигитални графични техники, авторска книга, графична изложба, триенале на графиката, печатни технологии, хибридни графични техники

Експанзията на дигиталните технологии в глобализираното постмодерно социално пространство доведе до небивала досега агресия на визуалността. Резултатът е, че се разшири използването на художествени средства, които са извън считаните за класически (или конвенционални), включително и в рамките на графичното изкуство. Графиката е сфера, която винаги е функционирала като инкубатор за нови идеи, за алтернативно мислене, възприемане и разбиране на света. Широкият диапазон на инструментите и подходите, прилагани в графиката, определя комплексността на погледа и усилията на творците новатори, които непрестанно развиват и променят характера на това изкуство.

<sup>1</sup> “Графични трансформации – II част” е художествен проект, реализиран през 2019 г. с подкрепата на Фонд научни изследвания на СУ „Св. Климент Охридски“

Чистото приложение на графичните техники е своеобразен конденз на елитарна естетика. Днес обаче то все по-често се оказва изместено от сложни, хибридни комбинации между класически и дигитални печатни способности, често персонализирани да степен на „лична“, техника, които легитимират автора на международната художествена сцена. Сега, във второто десетилетие на XXI век, графичното изкуство в световен мащаб се превръща в зона, в която се пресичат традиционното разбиране за рисуването като изначален духовен стремеж с възможността, благодарение на новите дигитални технологии, полето на изказ да бъде разширено. Художникът преосмисля и трансформира езика си през медията и, нещо повече, пресича с лекота границите между жанровете и видовете изкуства. Така, съвременното графично изкуство завладява нови територии и, без да отхвърля класическите техники, ги поставя в нов контекст, и ги вписва в съвременната художествена лексика.

Хибридните комбинации, определяни от авторите най-често като смесени техники, понастоящем предлагат огромен диапазон от възможности и са широко застъпени както в областта на оригиналната графика, така и в сферата на арт книгата. В съвременната графика симбиозата на ръчни техники, архаични фотографски методи и цифрови технологии обогатява многопластовото звучене на графичния лист. Надпечатванията върху тонер трансфер на ръчно създадени матрици (високопечатни, дълбокопечатни, силиграфски и преге-печат) е често прилагана практика, особено при създаването на арт книги в лимитирани авторски тиражи. Интердисциплинарният подход (печатният синтез) в графиката включва смесени графични техники, както и нетрадиционни методи. Резултатът от тяхното свързване е художествен продукт, който притежава, но и надгражда иманентните характеристики на графиката като вид изкуство.

Тенденцията е, че графиката, създадена изцяло чрез дигитален инструментариум, печели все повече позиции на престижните световни графични форуми. В последните няколко издания на биеналетата в Любляна, Дуоро, Краков, Тайван, в това число и на триеналето в София, експозициите включват наред с работите, изпълнени в традиционни графични техники, и произведения, в които е приложен широк спектър от технологични процеси, базирани на дигиталните способности за проектиране и печат. Нещо повече, броят им постепенно започва да доминира, а постиженията в тази област са отбелязвани и награждавани. Именно изследването на тези тенденции в сферата на печатната графика е в основата на проекта „Графични ТрансФормации – II“ (Цифрови и хибридни графични техники) с ръководител доц. д-р Снежина Бисерова. „Графични ТрансФормации“ е художествен форум, който се разполага върху територията на оригиналната графика и на арт книгата, при които цифровите технологии са ключов художествен графичен инструментариум.

В проекта участват изявени български и полски художници, прилагащи активно дигиталните техники в творческата и в преподавателската си практика, като всеки от тях е с категорично заявена авторска позиция в рамките на постмодерното. Представени са и резултатите от учебния процес по графика и технологии, в който цифровите технологии заемат особено важно място. Включени са студенти и докторанти от специалност „Изобразително изкуство“ и от магистърска програма „Графичен дизайн“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Партньор в проекта е и доц. д-р Регина Далкалчева (преподавател в Националната художествена академия в специалност „Книга, илюстрация, печатна графика“ и ръководител на магистърска програма „Илюстрация“), която привлече към проекта и свои възпитаници от програмата „Илюстрация“. От полска страна в проекта участват преподаватели и студенти от Департамента по изкуства в университета „Мария Кюри-Склодовска“ в Люблин.

Платформата на проекта предоставя среда за творчески обмен на идеи, графични практики и технологии, като популяризира съвременните тенденции в развитието на българската графична школа в контекста на прилагането на дигиталните технологии.

В рамките на проекта „Графични ТрансФормации – II“ бяха организирани и редица художествени събития.

### Изложба „Графични ТрансФормации – II“ (Българска графика и арт книга), галерия „WA-UMCS“, университет „Мария Кюри-Склодовска“, Люблин (Полша)



Плакат от изложбата



Общ изглед от изложбата

В изложбата участваха преподаватели, докторанти, млади учени и студенти от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и от Националната художествена академия. От Софийския университет в експозицията бяха представени преподавателите Буян Филчев, Лаура Димитрова, Анна Цоловска, Снежина Бисерова (ръководител на проекта и куратор на изложбата), Венцислава Стоянова, Красимира Дренска, Цвета Петрова, както и група студенти, млади учени и докторанти (Виолета Апостолова; Десислава Митова, Мария Бонкова, Калина Миланова, Екатерина Трайкова и Елена Жекова). От НХА в изложбата се включиха Регина Далкалъчева (преподавател) и младите учени Александра Димитрова, Божена Серафимова и Невена Ненова. Арт събитието бе широко представено на сайта на университет „Мария Кюри-Склодовска“ (Люблин, Полша). В резултат бяха осъществени междуинституционални контакти и договорено представянето на реципрочна полска изложба по темата на проекта в София, България.



## Уъркшоп по силиграфия с ръководител доц. д-р Снежина Бисерова, университет „Мария Кюри-Склодовска“, Люблин (Полша)



Момент от уъркшопа

На 20 май 2019 г. в Департамента по изкуства на Университета в Люблин Снежина Бисерова проведе уъркшоп по силиграфия, в който участваха и Александра Димитрова и Невена Ненова от НХА, както и преподаватели и студенти от Университета „Мария Кюри-Склодовска“. По специалната покана на Декана на Департамента по изкуства проф. д-р Кшищоф Шиманович преподавателите от Факултета по науки за образованието и изкуствата на Софийския университет доц. д-р Анна Цоловска и доц. д-р Снежина Бисерова представиха лекции с презентации по темата на проекта.



Откриване на самостоятелната изложба на Снежина Бисерова



Снежина Бисерова. Арт Книга URBAN WALLS, CGD, 2019

Изложбата „Българска графика“ – „CHANGE-FORM-NATURE“, Хага (Холандия), септември 2019 г.



Общ изглед от изложбата

Снежина Бисерова и Александра Димитрова показаха свои работи в рамките на изложбата „Българска графика“ – „CHANGE-FORM-NATURE“,

която се проведе в холандската столица Хага през септември 2019. Изложбата е по проект на графичното сдружение “Stichting Grafein” с куратор от българска страна Георги Колев (управител на галерия „Леседра“, София) и Мария Кантейнс от холандска страна. Тя бе открита от Негово Превъзходителство г-н Румен Александров – посланик на Република България в Холандия.

**Уъркшоп по силиграфия в ателието  
на холандския график Юриен Рейвънхорст –  
Хага (Холандия), септември 2019 г.  
Ръководител доц. д-р Снежина Бисерова**



Момент от уъркшопа

На 26 септември 2019 в Хага доц. д-р Снежина Бисерова изнесе лекция с презентация и представи уъркшоп по силиграфия в ателието на графика Юриен Рейвънхорст. Събитията бяха реализирани по специалната покана на холандската фондация „Grafein“ в рамките на проекта Grafiek19. В уъркшопа взеха участие Александра Димитрова заедно с преподаватели и художници от Холандия (Юриен Рейвънхорст, Ингрид Менге, Мариан Бейкънс, Мария Кантейнс, Петра Бергхорст, Карла Декер и Сет Хюйсманс).



Изложба „Графика“ – галерия „Етюд“,  
София, октомври 2019 г.



Откриване на изложбата

Изложбата в галерия „Етюд“ бе четвъртото по ред събитие от поредицата изложби „Автофокус“, организирани от Венцислава Стоянова (главен асистент в катедра „Визуални изкуства“). Куратор на изложбата е Снежина Бисерова. Участваха 21 студенти от специалност „Изобразително изкуство“ и от магистърска програма „Графичен дизайн“, като експозицията включваше общо 35 работи, създадени в рамките на занятията по дисциплината „Графика и технологии“.



Международна изложба „Графични ТрансФормации –  
Българска и полска графика и арт книга“  
(18 ноември - 31 ноември 2019 г.),  
Български културен институт, Варшава



Изглед от изложбата в Българския културен институт във Варшава



Откриване на изложбата

В изложбата участваха преподавателите от университета „Мария Кюри-Склодовска“ Алиция Снох-Павловска, Цезари Климашевски, Томаш Малец (технолог в ателието по литография) и Анджей Мосио, както и студенти от същия университет. От българска страна свои работи показаха преподавателите от Софийския университет Буян Филчев, Лаура Димитрова, Анна Цоловска, Снежина Бисерова, Венцислава Стоянова, Красимира Дренска, Цвета Петрова и докторанти, млади учени и студенти, които се обучават в специалностите към катедра „Визуални изкуства“ на СУ „Св. Климент Охридски“ (Виолета Апостолова, Калина Миланова, Десислава Митова, Мария Бонкова, Екатерина Трайкова и Елена Жекова). Сред участниците от България бяха и Регина Далкалъчева (преподавател в НХА) и младите учени от НХА Александра Димитрова, Божена Серафимова и Невена Ненова.

Изложбата бе съфинансирана от програма „Мобилност“ на Фонд „Култура“ на Министерството на културата на Република България.

## GRAPHIC TRANSFORMATIONS – II

### A forum for ideas and artistic practices in contemporary Bulgarian and Polish printmaking and artists' books

Snezhina Biserova

**Abstract:** The GRAPHIC TRANSFORMATIONS – II (Digital and hybrid printing techniques) forum is an artistic project that was implemented in 2019 with the support of the Scientific Research Fund of Sofia University “St. Kliment Ohridski”. Assoc. Prof. Snezhina Biserova was the project manager, organizer and curator of the exhibitions and artistic events within the forum. Participants in the forum were distinguished Bulgarian and foreign artists who use digital technologies in their artistic and teaching practice. The project was implemented as a consecutive stage within an initiative that had been launched in 2018 and is envisaged to continue over the coming years. The aim of the 2019 forum was to present the outcomes of the teaching and artistic practice of lecturers, undergraduates and PhD students from Sofia University, the National Academy of Art as well as from leading high schools of art in Poland in the context of the current practices in contemporary graphic art.

**Keywords:** digital printing techniques, artist's book, print exhibition, triennial of graphic arts, printmaking technologies, hybrid graphic techniques